

קיצור הלכות פסח

חזק פסח ושמח

לקט הלכות-ערב פסח שחל להיות בשבת

הרב מנחם נוביק, רב המועצה

חיבור לחג

"נצחנו והננו מנצחים את כל, ההוד והנצח עמנו לנצח עוד עדי-עד, שרינו עם אלקים ועם אנשים ויכולנו, והננו עדים חיים וקיימים, שחיה בעולם נשמת-עם כזאת, שאין קצה לתעלומותיה, שטטלי כל אורות-עדנים היותר עליונים מרזים הם אותה..." (עולת ראייה, הגדה של פסח)

"ועל כן צריכין אנו להראות בעצמנו הענין ההוא ולשמוח בישועת אלהינו, להכיר ולידע את החסד הגדול שעשה אלהי אבותינו עמנו להוציאנו מכור הברזל... ויחד אותנו לעם סגולה ועטרנו בתורתו ומצוותיו, אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלהיו" (של"ה פסחים)

אנו מתקרבים לימי חג הפסח הבאים עלינו לימים לטובה, ימים מיוחדים של התחדשות, יציאת מצרים איננה רק מאורע הסטורי שהתרחש לפני אלפי שנים, כל שנה בימים אלו העולם כולו מתחדש ופורח ונפתחת אפשרות לצאת מכל המיצרים וההגבלות שחונקות אותנו במשך כל השנה, על מנת לזכות ולקבל את מלוא ברכתם של ימים אלו יש להתמקד בשלושה עניינים:

1. כתב הרוקח: "לא יאמר כמה טורח פסח זה"- כל ההכנה לימי הפסח צריכה להיות בשמחה ורוממות, ניגשים לעבודת ההכשרה, הנקיון וההכנות לליל הסדר ברוממות ובשמחה. בהלכה הראשונה של הלכות פסח בשולחן ערוך כתוב 'אין נופלין על פניהם בחודש ניסן' כוונת השולחן ערוך היא שאין אומרים תחנון בגלל מעלת הימים, אולם דורשי רשומות למדו שבחודש ניסן לא נופלים על פניהם, הכוונה שאסור שיהיו פנים נפולות, ניגשים לכל העבודה הגדולה של ימי הפסח בשמחה ורוממות שסוחפת את כל בני הבית.

2. הדרך להתחבר לכל ההתחדשות והחירות שמושפעים עלינו בימים אלו עוברת דרך ההלכות המדויקות והמדוקדקות, שיטת הכוזרי היא שדרך המצוות מגיעים לאמונה. כמובן צריך ללמוד ולהבין את טעמי המצוות אולם עיקר פעולת הימים מגיעה מקיום המצוות, כנגד גודל הימים יש את ריבוי ההלכות.

תוכן ענינים

1	חיבור לחג
2	הלכות החג
3	בדיקת חמץ
4	תרופות
4	סדר יום שישי
5	הכנות לשבת
5	שבת י"ד ניסן
6	כניסת החג
6	ליל הסדר
8	לוח זמנים

3. לא לזלזל במנהגי ישראל- מנהגים רבים התפתחו אצל עדות ישראל השונות, יש חומרות ומנהגים שאין חובה על הבן להמשיך את מסורת אבותיו ויש מנהגים שלא ניתנים להתרה (כדוגמת קטניות לאשכנזים) אולם היחס הנפשי לחומרות והמנהגים השונים צריך להיות יחס של כבוד והערכה.

הלכות

4. קמחא דפסחא- ונהגו כל ישראל במעות חטים לקנות לעניים קמח פסח או ליתן להם מעות שיקנו בעצמם וכל מי שדר בעיר י"ב חדש חייב ליתן לזה. (ערוך השולחן או"ח תכ"ט) וכשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל (דברים ט"ז) לגר ליתום ולאלמנה עם שאר העניים האמללים, אבל מי שנועל דלתות חצרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו (רמב"ם הלכות יו"ט)

5. דרשת שבת הגדול- "והעיקר להורות לעם דרכי ה' ללמד המעשה אשר יעשון דהיינו דיני הגעלה וביעור חמץ ואפיית המצה ושאר הלכות פסח" (משנ"ב תכ"ט) ויש לדרוש מעניינא ולהלהיב את העם לתורה וליראה אבל בענייני שאלות של פסח לא שייך דכל אחד שואל מה שנסתפק לו" (ערוך השולחן שם) השנה דרשת שבת הגדול תהיה בפרשת ויקרא. מסיבות משפחתיות יבצר ממני להגיע לשבת זאת, וטוב שבכל קהילה יבוא תלמיד חכם או מי שרגיל בהעברת שיעורים וידרוש מענייני היום.

6. טוב לקנות כלים נפרדים לחג הפסח, ובשעת הצורך עושים הגעלת כלים.

7. הכנות להגעלה: יש לנקות את הכלים מכל לכלוך ממש, אין להשתמש בכלים 24 שעות לפני ההגעלה, יש לפרק ידידות של סירים שניתנים לפירוק. כלים עם חלודה או סריטות עמוקות רצוי שלא להגעיל.

8. כלים שניתן להגעילם בבית עדיף להגעיל בבית, כך יגיעו פחות כלים להגעלה המרכזית, מנסיון העבר כשיש ריבוי כלים אז המים אינם מעלים רתיחה באופן הנדרש.

9. מדינא אפשר למכור חמץ גמור, ישראל קדושים ורבים נהגו לא למכור חמץ גמור אלא אם מדובר בהפסד מרובה, אלא רק תערוכת חמץ ומוצרים עם חשש חמץ.

10. ישתדל להניח החמץ במחסן או בחדר שלא ישתמשו בפסח ואם לאו בארון סגור עם נייר דבק וכיתוב ברור "מכור לגוי",

11. "המכירה גמורה היא וכל המפקפק בה ראוי לגערה" (חת"ס או"ח קי"ג)

12. ניתן למכור חמץ באינטרנט, אך מהודר יותר למכור דרך שטר שחותמים עליו בבתי הכנסת.

13. תענית בכורות- השנה התענית מוקדמת ליום חמישי, נהגו הבכורות להיות שותפים בסעודת מצוה של סיום מסכת ולהיפטר מהתענית. בני ספרד פטורים מהתענית השנה.

בדיקת חמץ

1. "וכל אדם צריך לכבד (לטאטא) חדריו קודם הבדיקה" (רמ"א תכ"ט) והמנהג לכבד כל הבית והחדרים ביום הבדיקה כדי שיוכל לעשות הבדיקה כדין (משנ"ב)

2. אפשר לבדוק חמץ לאור פנס, במקומות שיש בהם חשש דלקה יש לבדוק עם פנס בלבד, כדאי לברך על בדיקת חמץ עם נר לבדוק מקום אחד ואז להשתמש בפנס, טוב שגם אור החשמל יהיה דולק בשעת הבדיקה.

3. כל המקומות שיש לחוש שמא הכניסו בהם חמץ, גם אם מדובר באופן מזדמן- חייבים בבדיקה.

4. בבדיקת חמץ אנו מחפשים אחרי חמץ שיש לגביו חשש שאם ימצא אותו בימי הפסח יבוא לאוכלו, חמץ קטן משיעור של שקד מרק אין לגביו חשש זה והוא מתבטל מאליו. במטבח ובמקומות בהם אוכלים יש לדאוג לנקיון גם מפירורים שכן חמץ בפסח אוסר גם במשהו.

5. כחלק מהבדיקה מומלץ לבדוק שכל המוצרים שקנינו לפסח הינם עם חותמת של כשרות לפסח.

6. השנה בודקים חמץ בליל י"ג בברכה (בשנים רגילות אין מברכים אם מקדימים את הבדיקה קודם לליל י"ד)

7. יש להקפיד לבדוק גם את המכונית.

8. יש לנקות את השואב אבק משאריות חמץ שהצטברו בו.

9. ראוי לבדוק מיד לאחר צאת הכוכבים, קודם הבדיקה יכול להתפלל ערבית

10. נהגו להניח עשרה פתיתים ואין כדאי לבטל מנהגם של ישראל. (אפשר להניח חתיכות של פסטה לא מבושלת, כל חתיכה היא פחות מכזית, והיא לא מתפוררת)

11. לאחר הבדיקה מבטלין את החמץ כמו בשנים רגילות (הביטול הוא על החמץ שלא מצאנו)

תרופות

1. תרופות לשימוש חיצוני כמו משחות, אין צורך בהכשר.
2. מעיקר הדין, תרופות מרות או חסרות טעם מותרות בשימוש בפסח, אמנם לכתחילה משתדלים להשיג תרופות כשרות לפסח.
3. אם לא משיגים תרופות כשרות, יש לפעול לפי הנחיות הרופא, בפרט לגבי תינוקות או זקנים.
4. הנוטלים תרופות ללחץ דם, סכרת, לב, כליות ובעיות נפש, אסור להם לשנות מתרופתם הקבועה בלי הנחיית רופא אפילו אם יש תרופה אחרת כשרה לפסח, כי השינוי עלול לגרום לבעיות רפואיות

יום שישי י"ג ניסן

1. לכתחילה שורפין את החמץ ביום שישי קודם זמן שריפת חמץ של שנים רגילות (11:20) כדי שלא יבואו לטעות בשנים אחרות לשרוף אחר זמן שריפת חמץ, לאחר שריפת החמץ אין צורך לבטל את החמץ, שכן עדיין אוכלים ממנו בשבת.
2. מעיקר הדין ניתן לבער את החמץ בכל אופן שמונע מאחרים להינות מהחמץ, כגון השלכה לפח אשפה הציבורי, שריפה, שפיכת אקונומיקה או כל דרך אחרת, לכתחילה ראוי לשרוף כזית חמץ על מנת לצאת ידי חובת השיטות שסוברות שאין ביעור חמץ אלא שריפה.
3. יש לשייר עבור השבת כמות מצומצמת של חמץ עבור שתי סעודות שבת. מומלץ להשאיר פיתות עבור סעודות השבת שכן הן אינן מתפוררות
4. שריפת חמץ- מי ששורף את החמץ עליו לשים לב שלא יצא שכרו בהפסדו, בטיחות- יש להקפיד על כללי בטיחות, בזמן הבערה יש לוודא שילדים לא מסתכנים, לאחר סיום ההדלקה יש לוודא כיבוי מלא של המדורה. כמו"כ יש לשים לב שלא משאירים יותר מדי חמץ לשריפה כך שבכיבוי המדורות נשארים כיכרות לחם שלא נשרפו מרוב החמץ שנזרק למדורה. יש לשרוף חמץ במקומות מוסדרים כדי לא לגרום לנזקים של עשן לאחר שכולם עמלו על נקיון הבתים

לפסח.

הכנות לשבת

1. יש להדליק נר נשמה שישמש אותנו להדלקת נרות יו"ט ולבישולים במידת הצורך
2. כדאי לבשל את מאכלי השבת בכלי פסח כשהם כשרים לפסח.
3. יש להכין מערב שבת את המאכלים עבור ליל הסדר: צליית זרוע, הכנת מי מלח לטיבול הכרפס, הכנת החרוסת וטחינת המרור (לנוהגים לאכול חזרת)

שבת י"ד ניסן

סעודות שבת-

1. בסעודת ליל שבת ושבת בבוקר בוצעים על פת חמץ, אוכלים כביצה פת, ניתן לאכול בכלים חד פעמיים מאכלי פסח, במידה ורוצים לאכול בכלי פסח מנקים את השולחן מפירורי הפת ומביאים את כלי הפסח
2. מי שחושש מלאכול חמץ בשבת זו בגלל שהבית נקי לפסח יכול לאכול מצה עשירה לסעודות הלילה והבוקר. (אגרות משה)
3. אין לאכול מצה בערב פסח.
4. בשבת בבוקר משכימים קום על מנת להספיק לאכול סעודת שבת קודם סוף זמן אכילת חמץ (מפורסם בתחילת ההלכות. לכתחילה טוב להחמיר כמג"א, אולם בשנה זו ניתן לנהוג כשיטת הגר"א על מנת לקיים את סעודות השבת כתקנן)
5. לפני סוף זמן אכילת חמץ ינקה את שיניו, אפשר לצחצח שיניים במברשת עם תיאדנט ולנקות את השיניים עם קיסם, מי שיש לו חניכיים רגישות שבכתוצאה מהצחצוח בוודאות ידמם אסור לו לצחצח.
6. מסוף זמן אכילת חמץ אין לאשכנזים לאכול קטניות (לילדים קטנים אפשר לתת קטניות)
7. לפני סוף זמן ביעור חמץ (11:20) יש לאסוף את כל החמץ שבבית, אם מדובר בכמות מועטה יש לפזר את החמץ ולזרוק לשירותים. אם מדובר בכמות גדולה של חמץ יש לאסוף אותה לתוך שקית ולפגום את החמץ עם אקונומיקה.
8. יש לבטל חמץ לפני סוף זמן ביעור חמץ

9. סעודה שלישית- זמנה של סעודה שלישית הוא אחרי חצות היום, בשעה זו אי אפשר לאכול חמץ ואי אפשר לאכול מצה. יש מספר פתרונות לסעודה שלישית בשבת זו

א. לספרדים- ניתן לאכול לסעודה שלישית מצה עשירה, אך אין לאכול מצה עשירה לאחר שעה עשירית כדי שיאכל מצה בערב לתיאבון, אשכנזים אינם אוכלים מצה עשירה לאחר סוף זמן אכילת חמץ

ב. ניתן לחלק את סעודת שחרית לשני חלקים, נוטלים ידיים, אוכלים כביצה פת, מברכים ברכת המזון, עושים הפסקה של כעשרים דקות ונוטלים ידיים שוב ואוכלים סעודה נוספת.

ג. יאכל לסעודה שלישית פירות, בשר ודגים. יש שכתבו שיאכל פירות משבעת המינים על מנת שיוכל לברך ברכת מעין שלוש.

כניסת החג

1. אין לעשות מלאכה (כגון הדלקת נרות בישול וכו') לפני השעה 19:46 (צאת השבת)

2. אין לעשות פעולות של הכנה (נקיון, עריכת שולחן וחימום מאכלים ללא רוטב על הפלטה) לפני השעה 19:22 (רבע שעה אחרי שקיעה) (שולחן שלמה רצ"ט, י"ח והליכות עולם א' צו כ"ו)

3. לפני שעושה פעולות של הכנה או מלאכה יש לומר 'ברוך המבדיל בין קודש לקודש'

4. קידוש: ברכת הבדלה נכללת בתוך קידוש החג. סדר הברכות: ברכת היין, ברכת קידוש היום, ברכת הנר (על הנרות שהדליקה לחג), ברכת הבדלה, ברכת שהחיינו. הנוסח המלא מופיע בהגדה של פסח (יקנה"ז).

ליל הסדר

1. יקיים כל אדם מאמר חכמים שתקנו מצות הסדר וההגדה. ולא יהא הדבר קל בעיניו אף אם כמה דברים יש בסדר שנראה בעיני האדם שאין הקפדה בהן ישכיל בדעתו לקיים שאין שום דבר ריק בהן. (מהרי"ל, הלכות הגדה)

2. בברכת שהחיינו של הקידוש כדאי לכוון על כל מצוות הערב.

3. בליל הסדר אנו עושים מספר שינויים כדי שישאלו התינוקות:

א. מחלקים קליות ואגוזים, הרב קוק באזהרות שהיה מפרסם לפסח התרעם על כך שלא מחלקים קליות ואגוזים דבר שמפורש בגמ' ונפסק בשולחן ערוך. ניתן לקיים דין זה גם בשוקולדים וסוכריות. החלוקה לפני האוכל מעוררת את הילדים לכך שאנו עומדים בפני לילה מיוחד.

ב. טיבול ראשון, אכילת הכרפס מיד אחרי קידוש נעשית כדי שישאלו התינוקות מדוע אוכלים ירק לפני הסעודה.

ג. מזיגת כוס שני לפני הסעודה, יש בה שינוי שכן בדרך כלל אוכלים אחרי קידוש.

ד. סילוק הקערה עם המצות כדאי להראות שכאילו כבר אכלו כדי שיראו התינוקות וישאלו.

ה. חוטפים מצות כדי שישאלו התינוקות (מכאן המקור למנהג חטיפת האפיקומן)

4. הסיבה לכך שמעוררים את התינוקות לשאול היא על מנת שסיפור יציאת מצרים יהיה בדרך של תשובה לשאלה.

5. ארבע כוסות:

א. שיעור הכוס צריך להיות לפחות 86 סמ"ק, לכתחילה ישתה את כל הכוס, ובדיעבד מספיק לשתות רוב רביעית. מי שלא רוצה לשתות כמות גדולה של יין כדאי שייקח כוס בשיעור מצומצם כדי שיוכל לשתות את כל הכוס.

ב. מצווה מן המובחר לשתות יין לארבע כוסות, שכן חלק מהרוממות בלילה זה מגיעה על ידי יין עם מרכיב אלכוהולי. מי שהיין קשה או לא טעים עבורו יכול לקיים ארבע כוסות על ידי מיץ ענבים, לחילופין ניתן להשתמש ביין עם אחוז אלכוהול נמוך או למזוג את היין במיץ ענבים. באופן זה נחשב ששותים יין למצווה מן המובחר ללא שיעור גבוה של אלכוהול.

6. שיעור כזית מצה:

שיעור כזית הוא כחצי מצת מכונה, ויש שכתבו שליש מצת מכונה.

7. שיעור כזית מרור:

בעלה בינוני של חסה יש שיעור כזית (לכתחילה שיעור של 27 סמ"ק, ניתן להקל בשעת הצורך ולהסתפק בשיעור של 18 סמ"ק)

* * *

לוח זמנים פסח תשפ"ה:

מכירת חמץ: ניתן למכור את החמץ במשרדי המועצה במחלקת דת, בימים א'-ה' בין השעות 09:00-10:00 או בתיאום עם מנהל מחלקת דת - אריאל, בטלפון: 052-6819945. את הטפסים יש להעביר למחלקת דת עד יום חמישי, י"ב ניסן תשפ"ה, 10.04.25 בשעה 13:00.

בדיקת חמץ: יום חמישי, י"ב ניסן תשפ"ה, 10.04.2025 - סיום מסכת בכורות, בדיקת חמץ מיד לאחר ערבית.

שריפת חמץ: יום שישי, י"ג ניסן תשפ"ה, 11.04.2025 - לכתחילה יש לשרוף חמץ לפני השעה 11:20. (לאשכנזים ולספרדים הנוהגים עפ"י הגר"ע יוסף. ולגר"מ אליהו - 10:52) ואין אומרים נוסח הביטול.

כניסת שבת בשעה - 18:47

סוף זמן אכילת חמץ: יום שבת, י"ד ניסן תשפ"ה, 12.04.2025 - ערב פסח. מג"א 10:02 - , גר"א - 10:32. לגר"ע יוסף - 10:02. גר"מ אליהו - 9:38.

סוף זמן ביעור חמץ: יום שבת, י"ד ניסן תשפ"ה, 12.04.2025 בשעה 11:20 אשכנזים והגרע"י. הגרמ"א - בשעה 10:52. אומרים נוסח הביטול.

צאת שבת וכניסת החג: יום שבת, י"ד ניסן תשפ"ה, 12.04.2025 בשעה 19:46. ערבית כמפורסם בבתי הכנסת.

סוף זמן אכילת אפיקומן: יום שבת, י"ד ניסן תשפ"ה, 12.04.2025 בשעה 00:40.

מוצאי חג ראשון של פסח: יום ראשון, ט"ו ניסן תשפ"ה, 13.04.2025 בשעה 19:46.

הדלקת נרות שבת וחג שביעי של פסח: יום שישי, כ' ניסן תשפ"ה, 18.04.2025 בשעה 18:51.

מוצאי שבת ושביעי של פסח: יום שבת, כ"א ניסן תשפ"ה, 19.04.2025 בשעה 19:51.

חג פסח כ"א ושמח!

הרב מנחם נוביק
רב המועצה

אריאל זכריה
מנהל מחלקת דת

אבי רואה
ראש מועצה מקומית שער שומרון